

Knjige o čebelarstvu v Kranjskem knjižnem katalogu iz leta 1797

Andrej Šalehar^{*} in Janez Gregori

Na splošno velja, da je prva slovenska knjiga o čebelarstvu prevod *Pogovorov o zhebelnih rojou*, ki jo je leta 1771 v nemškem jeziku napisal Anton Janša. Prevedel in s svojimi spoznanji jo je dopolnil Peter Pavel Glavar ter jo 26. julija 1779 poslal Kmetijski družbi, da bi pristojni presodili, ali zasluži objavo – Umekova (2006). Rokopis se je izgubil, bil nato leta 1951 najden, vendar so ga natisnili šele leta 1976. Janševo razpravo o rojenju čebel je poslovenil in leta 1906 izdal tudi Avgust Bukovec. Iskanje, katera je najstarejša slovenska knjiga o čebelarstvu, pa s tem ni končano. Najti je treba odgovore na zapis v članku »Geschichte der Akademie der Operosen und des Ackerbaues in Krain« v časopisu Illyrisches Blatt (1828), ki opisuje tudi izda-

janje zbornikov »Zbirke koristnih nauk« v sedemdesetih letih 18. stoletja. Na koncu piše: »Številne razprave o različnih panogah v kmetijstvu so bile natisnjene posamično in nekatere tudi v domačem jeziku.« Dozdajšnje delo še ni dalo odgovora na vprašanje, katere razprave so to bile. Pri iskanju je bila raziskana tudi odlična doktorska disertacija »Knjigotrška ponudba na Kranjskem od 17. do začetka 19. stoletja«, ki jo je leta 2000 uspešno zagovarjala gospa dr. Anja Dular in je dosegljiva na spletnem naslovu: http://www.dlib.si/documents/visokosolska_dela/visokosolska_dela/pdf/URN_NBN_SI_doc-OTSKOFCT.pdf

V disertaciji so predstavljeni knjižni katalogi tedanjih kranjskih knjigotržcev. Tako so že v katalogu iz leta 1678 zapisani napotki za gojenje čebel (*Der sorgfältige Biennen=halter*) – faksimile te knjige, ki je izšel leta 1999, je uredil Johann Schäffer. Dularjeva (2006) je predstavila tudi Kornov knjigotrški katalog iz leta 1797, ki ga hrani NUK pod signaturno številko 23 689. V zvezi z njim je zapisala: »Med sedmimi knjigami o čebelarstvu so tudi tri Janševe publikacije (*Janscha praktische Bienenpflege für den Landmann; Janscha Lehre von der Bienenzucht mit K.; ter prevod slednje v slovenščino – das nehmliche Buch in krainer. Sprache*).« Avtor prve knjige ni Janscha, temveč J. A. Janisch. Raziskali smo, katere čebelarske knjige so bile v prodaji:

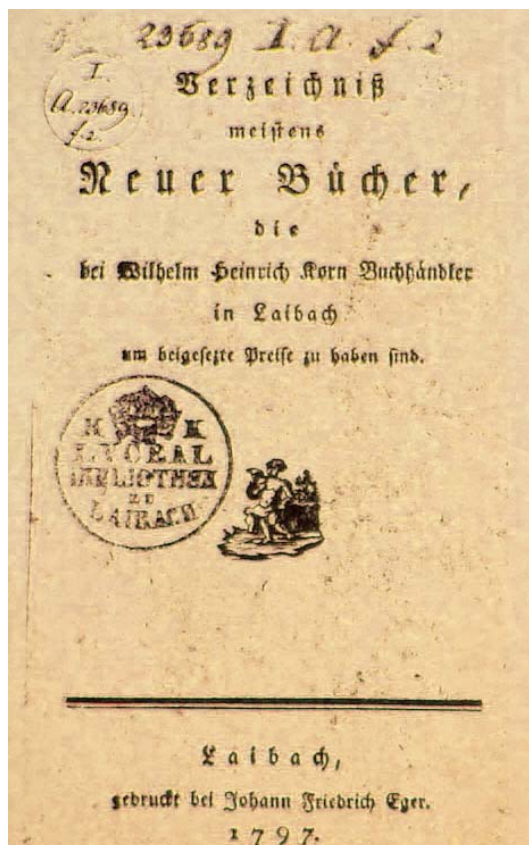
1. Navodilo za koristno in trajno čebelarjenje

Bienen B. Anleitung zu einer nützlichen und dauerhaften Bienenzucht mit K. fr. 48.

Wurster, Simon Friedrich: Anleitung zur einer nützlichen und dauerhaften Bienenzucht. Tretji ponatis. Tübingen 1786, 248 strani. Knjiga je prvič izšla leta 1780, v ponatisu še leta 1783, 1786 in 1790. Hranijo jo v univerzitetnih knjižnicah v Augsburgu (Universitätsbibliothek Augsburg in Universitätsbibliothek Tübingen) ter v Deželni knjižnici Württemberga (Württembergische Landesbibliothek).

2. Christ: Navodilo za koristnejše in prijetnejše čebelarjenje

— Christ Anweisung zur nützlichen und angenehmen Bienenzucht mit K.

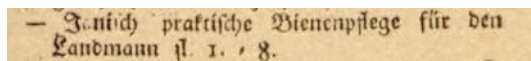

Kornov knjižni katalog iz leta 1797

^{*} zaslužni prof. dr.

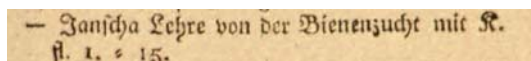
Christ, Johann Ludwig: Anweisung zur nützlichsten und angenehmsten Bienenzucht für alle Gegenden: bey welcher in einem Mittelmässig guten Bienenjahr von 25 guten Bienenstöcken 100fl. Und in einenem recht guten Bienenjahr 200 fl. gewonnen werden können, und dennoch jeder Stock in gutem Stande bleibt. Frankfurt 1780, 286 strani. Knjiga je v ponatisu izšla leta 1783 in leta 1795 na 354 straneh. Hranijo jo v univerzitetnih knjižnicah v Augsburgu in Regensburgu (Universitätsbibliothek Augsburg in Universitätsbibliothek Regensburg). **Tretji ponatis hrani Čebelarška knjižnica Janeza Goličnika in pod signaturo 7086 tudi knjižnica Narodnega muzeja v Ljubljani.**

3. Janiševa praktična oskrba čebel za kmete

Janisch, J. A.: Praktische Bienenpflege für den Landmann im Königreiche Böhme mit zwey Kupfertafeln und nöthigen Figuren, samt einem Bienenkalender auf alle Monate das Jahrs und Verzeichniss der meisten Kunstwörter. Prag. 1789, 261 strani. Knjigo hranijo v univerzitetnih knjižnicah v Augsburgu in v Göttingenu (Universitätsbibliothek Augsburg in Universitätsbibliothek Göttingen – signatura 8 OEC I, 3478).

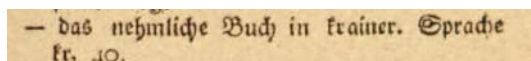
4. Janšev poduk za čebelarjenje

Janscha, A. (avtor), Münzberg, J. (urednik): Des Anton Janša ... hinterlassen vollständige Lehre von der Bienenzucht. Wien 1775, 204 strani. **Pod signaturo 21157 jo hrani NUK in pod signaturo P STARINE S 71 Osrednja knjižnica Kranj.**

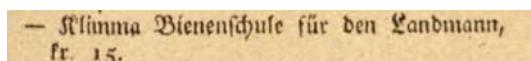
Ali Janscha, A. (avtor), Münzberg, J. (urednik): Des Anton Janša ... hinterlassen vollständige Lehre von der Bienenzucht. Nova izdaja. Wien 1790, 204 strani. **Pod signaturo DS 111064 jo hrani NUK, pod signaturo P STARINE S 72 Osrednja knjižnica Kranj in Čebelarška knjižnica Janeza Goličnika.**

5. Ista knjiga v kranjskem jeziku

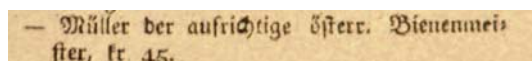
Janša, Anton (avtor), Goličnik, Janez (prevajalec): Popolnoma podvuzhenje sa vsse zhebellarje. Celje 1792, 200 strani. **Knjigo hrani Čebelarška knjižnica Janeza Goličnika in še sedem slovenskih knjižnic - glej Cobiss.**

6. Klimma: Šola čebelarjenja za kmete

Klimma, M.: Bienen-schule für den Landmann in allen Gegenden zur Verbesserung aller Landwirthschaften eingerichtet, worinnen deutlich gezeigt wird, wie durch eine wohleingerichtete Bienenwirthschaft in kurzer Zeit ein beträchtliches Vermögen gesammelt werden können. Brünn 1790, 51 strani. Knjigo hranijo v univerzitetni knjižnici v Augsburgu (Universitätsbibliothek Augsburg).

7. Müller: Pošten avstrijski čebelarški mojster

Müller, Johan Michael Chirstoph: Der aufrichtige österreichische Bienenmeister oder vollständiger in Gestalt eines Katechismus abgefasster Unterricht in Bienenzucht: Allen Bienenliebhabern...: aus den bewährtesten und neuesten Bienenbüchern und aus eigener Erfahrung zusammengetragen. Wien 1783, 207 strani. Knjigo hranijo v univerzitetnih knjižnicah v Augsburgu in Göttingenu (Universitätsbibliothek Augsburg in Universitätsbibliothek Göttingen – signatura 8 OEC I, 3462). Ali Müller, Johan Michael Chirstoph: Der aufrichtige österreichische Bienenmeister oder vollständiger in Gestalt eines Katechismus abgefasster Unterricht in Bienenzucht ... Wien 1780, 88 strani. Knjigo hranijo v Avstrijski narodni knjižnici na Dunaju (Österreichische Nationalbibliothek Wien – signatura 239.801-A).

Sklepna misel

Bera čebelarških knjig v kranjskem Kornovem knjižnem katalogu iz leta 1797 je bogata. V spletnih katalogih smo našli vse knjige, ki so v skrajšanem besedilu zapisane v Kornovem katalogu. Ker pa so nekatere knjige izšle v ponatisih, leta izdaje ni bilo mogoče določiti. Na ponatise smo opozorili z zapisi pri posameznih bibliografskih podatkih ali pa s podatki o posamezni izdaji. V seznamu je Janševa knjiga, prvič pa je zapisana tudi ponudba prodaje Goličnikovega slovenskega prevoda Janševe knjige *Popolnoma podvuzhenje sa vsse zhebellarje*. Samo dodatno pa je potrjeno, da so čebelarstvo strokovno slovstvo tudi pri nas tržili že pred letom 1800. ■

Viri:

- Dular, A. (avtor), Žnideršič, M. (mentor): Knjigotrska ponudba na Kranjskem od 17. do začetka 19. stoletja: doktorska disertacija. Ljubljana 2000, 196 strani, http://www.dlib.si/documents/visokosolska_dela/visokosolska_dela/pdf/URN_NBN_SI_doc-OTSKOFCT.pdf
- Geschichte der Akademie der Operosen un des Ackerbaues in Krain. 3. nadaljevanje. Illyrisches Blatt, 15. marec 1828, št. 11, str. 42–44.
- Korn, W. H.: Verzeichniss meistens neuer Bücher, die bei Wilhelm Heinrich Korn Buchhändler in Laibach um beigesetzte Preise zu haben sind. Laibach 1797, 36 strani.
- Umek, E.: Kranjska kmetijska družba 1767–1787. Arhivi, 29(2006)1, str. 1–34.